

Milli Mücadele’de Yunan İşgallerinin Genel Karakteri

Salim GÖKÇEN

Prof. Dr., Erzincan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
E-Mail: sgokcen@atauni.edu.tr

Geliş Tarihi: 12-01-2016 Kabul Tarihi: 29-04-2016

ÖZ

GÖKÇEN, Salim, **Milli Mücadele’de Yunan İşgallerinin Genel Karakteri**, CTAD, Yıl 12, Sayı 23, (Bahar 2016), s. 89-111.

Birinci Dünya Savaşı sonrası Anadolu’yu İşgal eden Yunanlar, Batı Anadolu ve Trakya Bölgelerinde Türk halkını yok etmeye yönelik insanlık dışı eylemlerde bulunmuşlardır. Yunanların, Megali İdea’yı gerçekleştirmek uğruna giriştikleri bu eylemler, Anadolu’da binlerce masum Türk insanın hayatını kaybetmesine, birçok insanın işkence, yaralama ve tecavüzlere maruz kalmasına ve hesap edilemeyen maddi zararlara yol açmıştır.

Bu çalışmada, Yunan işgallerinin neden olduğu sonuçlar üzerinde durulmuştur. 15 Mayıs 1919’da Yunanistan’ın İzmir’i işgal etmesiyle birlikte bölgede yaşayan yerli Rumlar; kurdukları çeteler vasıtasıyla Türkleri katletmiş, mallarını yağmalamış ve onları göçe zorlamışlardır. Bu arada Yunanistan, Batı Anadolu’da nüfus çoğunluğunu sağlamak amacıyla bölgeye Yunanistan’dan ve Adalardan Rum göçmen göndermiştir.

Yunan İşgal Hareketinin genel karakteri şu şekilde kendini göstermiştir: Yunanlar ve Rum çeteleri tarafından Türk köyleri yakılmış, Türklerin para, ziynet ve ev eşyalarına el konulmuştur. Gasb, hırsızlık, soygun, dayak, yaralama ve öldürme Yunanların ve Rum çetelerinin asıl görevleri arasındaydı. Ayrıca, erkek-kız ve küçük-büyük ayrımı yapılmaksızın tecavüzlerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yunanistan, Rum, Türkiye, İşgal, Katliam.

ABSTRACT

GOKCEN, Salim, **The General Character of the Greek Occupation in the course of the Turkish National Struggle**, CTAD, Volume 12, Issue 23, (Spring 2016), pp. 89-111.

Greeks who invaded Anatolia following the World War I, did unbelievably inhuman actions in order to terminate Turks in Western Anatolia and Thrace. Many Turks had either died, tortured, injured or had been raped, and many losses the value of which could not be calculated had taken place as a result of these actions in the various Regions of Anatolia for the realisation of the Greek dream called Megali Idea.

This study focused on the results caused by the Greek occupation. When Greece invaded İzmir in 15 May 1919, Anatolia killed Turks, pilaged their properties and forced them to migrate by gathering band of rebels. Greece sent Greek immigrants from Greece and Aegean Islands to gather Greek majority in Western Anatolia.

The general character of occupation movement of Greeks has shown itself in the following way: Rum and Greek Guerillas burnt Turkish villages, took money, ornaments and household goods of Turks. The basic duties of the Roum and Greek guerillas were usurpation, theft, robbery, trashing, wounding and killing regardless of any exclusion.

Keywords: Greece, Greek, Turkey, Invasion, Massacre.

Giriş

Tarihleri boyunca Yunanlar, kültürel mirasları olan *Hellenizm*'i, bir siyasal formül olan *Megali İdea* ile aynı anlamda kullanmaya özen göstermişlerdir. Kuşkusuz Hellenizm kültürü içinde, Anadolu çok önemli bir yeri işgal etmektedir.¹ XX. yüzyılın başlarında, değişen dünyada meydana gelen olaylar, Yunanistan'ın bağımsızlığını kazandığı günden itibaren beslediği siyasî emellerini gerçekleştirebileceği zemini hazırlamıştı. Yunanistan'ın hedefi, Anadolu'dan ve Trakya'dan toprak kazanımı elde edebilmektir. 1919 yılında müttefiklerin desteği ile Yunanistan bu amacı gerçekleştirmek uğruna bir sefer düzenlemiş ve Anadolu'yu işgale başlamıştı.

Arnold Toynbee, Yunan işgallerini şöyle yorumlamaktadır: “*Yunanlar, Türk topraklarına ayak basar basmaz Türk halkına karşı merhametsiz bir savaşa girişmişler ve tabii bu arada Yakın-Doğu'ya özgü vahşet hareketlerini de ihmal etmemişlerdir. Verimli Menderes vadisini işgal etmişler ve binlerce evsiz kalmış Türk'ü el koydukları toprakların ötesine sürmüşlerdir.*”

¹ Cengiz Orhonlu, “Yunan İşgallerinin Meydana Getirdiği Göç ve Yunanların Yaptıkları Tehcirin Sonuçları Hakkında Bazı Düşünceler”, *Belleten*, Sayı 148, Ankara, 1973, s. 487.

Yunanların İzmir'e ayak basmaları tam bir vahşet ve zorbalık örneğidir. Sebepsiz yere Müslüman halkı tahkir etmişler, dövmüşler ve öldürmüşlerdir.² Ardından, yerli Rumlarla birlikte Türk mahallelerine saldırarak evlere girmişler, binlerce Türk işyerini yağma etmişler. Rastladıkları Türkleri kadın, çocuk demeden katletmişlerdir.³

Yunanlar ve yerli Rumlar, İzmir'in işgali ile birlikte Türklere yönelik gasp, yağma, yakıp-yıkma, katliam, ırza tecavüz, mukaddesata hakaret vb. insanlık için yüz karası, tüyler ürpertici mahiyette tedhiş ve terör hareketleri uygulamışlardır.⁴ İşgalin ilk gününde Yunanlarla yerli Rumlar, tarafından basılan birçok Türk evinde kızların, kadınların ırzlarına tecavüz edilmiş, yine İzmir eşrafından *Karantina*'da ikâmet etmekte olan bir şahsın gözü önünde karısının ırzına tecavüz edilmiştir.⁵ İzmir'in çevresindeki köylerde ise daha kötü sahneler yaşanmaktaydı. Bu köylerin birçoğu talan edilerek yakılıp yıkılıyordu.⁶

İşgal günü öldürülen ve yaralanan subayların sayısı 57 olarak tespit edilmiştir. İzmir ve çevresinde öldürülen subayların sayısı ise 2 binin çok üzerindeydi. Aydın Mutasarrıfı, bölgede incelemeler yapan *Labon*'a işgal günü 5.284 kişinin öldürüldüğünü ifade etmiştir.⁷ Venizelos ise Clemenceau'ya gönderdiği mektupta; "163 kayıp vardır. Bunlardan 62'si sivil Yunan ve askerdir. 78'i de Türk'tür. 1 Yahudi ve diğer milletlerden 22 kişi kayıptır" demektedir.⁸

İzmir'in işgali sırasında, İslam çarşısı ile Hıristiyan mahallerinde bulunan Türk dükkânları da tamamen yağmalanmıştır. Şehrin camilerinin de Rumlar tarafından basıldığı ve birçok kıymetli halı ve kilimin götürüldüğü tespit

² Ahmet İzzet Paşa, *Feryadım*, II, Nehir Yay. İstanbul, 1993, s. 58.

³ Selahattin Tansel, *Mondros'tan Mudanya'ya Kadar*, I, MEB Yay., İstanbul, 1991, s. 193-196. *Türk İstiklâl Harbi*, II, *Batı Cephesi*, Kısım: 1, ATASE Yay., Ankara, 1999, s. 43-44. Yunanların İzmir'in işgalinin ardından askerî ve mülkî makamlar ile ahaliye yaptıkları katliam ve zulümleri anlatan raporlar için bkz. *Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Dairesi Başkanlığı Arşivi*, Klasör: 11, Dosya: 43, Fihrist: 2 (1-29).

⁴ *İzmir Fecâyü – (Mülbakatta)*, Dersaadet, 1335, s. 5-13. Justin McCarthy, *Ölüm ve Sürgün*, Çev: Bilge Umar, İnkılâp Yay., İstanbul, 1998, s. 289. Mücteba İlgürel, *Millî Mücadele'de Balıkesir Kongreleri*, AAM, İstanbul, 1999, s. 82. Erol Ulubelen, *İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye*, İstanbul, 1979, s. 181.

⁵ *İzmir, Aynalık ve Aydın Havalisinin Yunanlar Tarafından İşgali ve Yunan Mezalimi Hakkında Makâmât-ı Askerîye'den Mevrit Raporları Hâvi İkinci Kitap*, Matbaa-i Askerîye, Dersaadet, 1335, s. 17.

⁶ İzmir'de Yunanların işgalin hemen ardından yaptıkları katliamlarla ilgili olarak bir başka yayın: *Atrocités Grecs dans le Vilayet de Smyrne, Mai, 1919, Documents Inédits et Témoignages des Officiers Anglais et Français*, Geneve, 1919.

⁷ *İzmir, Aynalık ve Aydın Havalisinin Yunanlar Tarafından İşgali*, s. 2.

⁸ Asaf Gökbel, *Millî Mücadelede Aydın*, Aydın, 1964, s. 95. Clogg, "15 Mayıs 1919'da Yunan mezalimi bu çakarmaya damgasını vurdu" demektedir. Richard Clogg, *Modern Yunanistan Tarihi*, İletişim Yay., İstanbul, 1997, s. 118.

edilmiştir. Bu arada, *Hisar* ve *Bölükbaşı* camilerinde bir tek halı ve kilim kalmamıştır.⁹

Yunanlar İzmir'den sonra 16 Mayıs'ta Urla'yı, 17 Mayıs'ta Çeşme'yi, 20 Mayıs'ta Torbalı'yı, 22 Mayıs'ta Menemen'i, 25 Mayıs'ta Manisa, Bayındır ve Ayasuluk (Selçuk)'u, 27 Mayıs'ta Aydın'ı, 28 Mayıs'ta Tire'yi, 29 Mayıs'ta Turgutlu ve Ayvalık'ı, 4 Haziran'da Nazilli'yi, 5 Haziran'da Akhisar'ı ve 12 Haziran'da Bergama'yı ve Kuşadası'nı işgal etmişlerdir.¹⁰

İgallerin Seyri ve Genel Karakteri

1919-1923 yılları arasında Türkiye'de meydana gelen facia, Yunanlar tarafından başlatılan, Türk'ten arındırma sürecinin zirve noktasına çıktığı olaylardan ibarettir. Kullanılan yöntemler, asimilasyon ve katliam metotları içermektedir.¹¹

Anadolu'daki Yunan ordusunun amacı, öncelikle işgal edilen yerlerde bir Hristiyan yurdu oluşturmaktır. Bu amaca ulaşmak için Müslümanların ülkeden sürülüp atılması gerekiyordu. Ancak, Anadolu'daki Müslümanlar ezici bir çoğunlukta idiler ve hemen hemen hepsi etnik açıdan Türk'tü. Bölgedeki nüfusun yapısı, Hristiyan bir çoğunluk oluşturmanın güçlüğüne ortaya çıkarıyordu.¹²

İzmir'e çıkan Yunan işgal kuvvetleri, işgallerini genişletebilmek için çeşitli metotlar uyguladılar. Bu metotları şu şekilde tasnif etmek mümkündür:¹³

1) *Yerli Rumlardan faydalanmak suretiyle asayiş bozmak, bu şekilde Yunan işgallerini baskı göstermek ve çare olarak kendi kanunlarını uygulamaya çalışmak,*

2) *Türkleri göçe zorlamak ve yerlerine Rum nüfusu iskân etmek,*

3) *Halkı Yunan idaresini istemeye teşvik etmek.*

Yunan işgal kuvvetleri ve Rum çetelerinin Batı Anadolu, Trakya, Marmara, Doğu Karadeniz ve İç Anadolu'da takip ettikleri katliam ve cinayetler, hemen

⁹ *ATASE A*. Kl: 14, Dos: 55, F: 78 (1-14). Yunanlar götüremedikleri fasulye, nohut ve şeker çuvallarını Türklerin yararlanmaması için parçalayarak dükkânların önlerine ve yollara dökmüşlerdir. Nurdoğan Taçalan, *Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken/Hasan Tapsin*, Aksoy Yay., İstanbul, 1998, s. 178.

¹⁰ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Dâbiliye Kalem-i Mabsus Müdüriyeti*, 52-2 / 30 (1-8).

¹¹ Aslında Türkiye'deki Rum-Yunan katliamları daha Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı sırasında başlamış ve icra edilmişti. Balkan ve I. Dünya savaşları sırasında Tekirdağ ve Edirne bölgesinde icra edilen katliamlar için bkz. *BOA Dâbiliye Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti 3. Şube*, 24/17, 25/61, 26/3, 26/11.

¹² McCarthy, *a.g.e.*, s. 277.

¹³ Nuri Köstüklü, *Milli Mücadele'de Denizli, Isparta ve Burdur Sancakları*, AAM Yay., Ankara, 1999, s. 41-44.

her yerde aynı tarz ve sistemde plânlı ve Yunan üst makamlarınca verilen emir ve talimatlara uygun olarak yapılmıştır. Yunanların İzmir'in işgali ile birlikte başlattığı vahşet ve katliamlar savaş boyunca artarak devam etmiştir. Yunan ordusunun girdiği, geçtiği her yer bir viraneye, yangın yerine dönüyordu. Yunan askerleri ile birlikte yerli Rum çeteleri de ilk günden itibaren cana, namusa ve mala taarruzlardan geri durmamışlardır.

Yunanistan'ın *Mora İsyanı* ile birlikte takındığı bu tavrıdan *Greke* olmayan bütün unsurlar (Türk, Bulgar, Ulah, Arnavut, Yahudi) gibi kendi dindaşları da zarar görmüşlerdir. Yunan devleti eli ve desteğiyle bu gaye için teşkil olunan çeteler, aynı zamanda dinî bir hüviyete sahipti. Çünkü Rum kiliseleri maddî ve manevî her türlü yardımı bu çetelere sağlıyor, zor zamanlarda çete mensuplarını kiliselerde barındırıyorlardı.

Rum çeteleri, eylemlerini daha çok kırsal kesimde, yani merkezden uzak yerleşim bölgelerine karşı yapmaktaydılar. Baskı ve mezâlim bu savunmasız halkı oturdukları köy ve kasabaları terke mecbur ediyordu. Yunan işgal kuvvetlerinin de desteğini alan yerli Rumlar, teşkil ettikleri çeteler vasıtasıyla Türklere karşı acımasız bir mücadele içerisine girmiş, katliam ve tecavüz hareketlerinde bulunmuşlardır.¹⁴

1919-1923 yılları arasında Türkiye'de Rumların ve Yunan işgal kuvvetlerinin hareket tarzları incelendiğinde bunları; 1. *Yerinden Etme*, 2. *İşkence ve Katliam*, 3. *Gasp ve Yağma*, 4. *Irz, Namus ve Mukaddesata Tecavüz*, 5. *Yakma-Yıkma*, 6. *Asimilasyon ve Zorla Din Değiştirme* şeklinde sınıflandırmamız mümkün olabilmektedir.

Yerinden Etme

Yunanlar için nüfus meselesi çok önemliydi. Çünkü ele geçirmeyi düşündükleri yerlerde Rum nüfusun oranı ne kadar yüksek olursa buralar üzerindeki hak talepleri o kadar geçerli olacaktı. Bu nedenle işgal edilen bölgelerden hızlı bir şekilde Türkler göç ettirilmeye ve başka yerlerden Rum göçmenler getirilmeye başlanmıştır.¹⁵ Onlara göre bu göçmenler, "*gerek I. Dünya Savaşı'ndan önce gerekse savaş sırasında Osmanlı Rumlarının devlet tarafından tehcir veya evlerini terke mecbur edilmiş kimseler*" idi. *İngiliz Yüksek Komiserliği* de Yunanların bu görüşünü desteklemekteydiler.¹⁶

Yapılan tedhiş ve terör hareketleri neticesinde yerlerini terk eden Türklerin hane ve çiftliklerine Rumlar yerleştiriliyordu. Yunanların bu şekilde elde etmek istediği en önemli faydalardan birisi de Rum çetelerinin bu şekilde takviye

¹⁴ Yusuf Çam, *Milli Mücadele'de İzmir Sancağı*, Gözlem Yay., İstanbul, 1993, s. 31-35.

¹⁵ *Harp Tarihi Vesikaları Dergisi*, Sayı 21, Vesika No: 545.

¹⁶ Orhonlu, agm., s. 492.

edilmeleri idi.¹⁷ Yunan işgal kuvvetleri, yerli Rumlarla işbirliği içerisinde yürüttükleri faaliyetleri neticesinde Türklerin yerlerini terk etmelerine ve göçmen durumuna düşmelerine yol açmışlardır. Yunan kuvvetlerinin işgal ettikleri yöre halkı, maruz kaldıkları işkence, katliam ve yağma karşısında ilk iş olarak yöreyi terk etmekte çare aramışlardır. Soma Belediye Başkanı *Osman Nuri* 20 Haziran 1919 tarihinde gönderdiği telgrafta;¹⁸

“...*Bugün Bergama kasabası Yunan askeri tarafından işgal edildiği, Menemen kazasında kaymakam da dâhil olduğu halde icrâ ediliüb katliâma bir nazîre yapılmak üzere Bergama kazasının da işbu işgâli esnâsında, asâkir-i Yunaniyye fitratlarında merkez olan vahşeti zavalı ve masûm İslâm ahâlî üzerinde tatbîk etmek suretiyle bütün âleme gösterdi. Binâenaleyh bu muamele-i elîme kazâ-yı mezâkûrda erkek, kadın, genç ve ihtiyar, çoluk ve çocuk elli bini mütecâviz halkın zelîl ve sefil bir sûrette bütün dünyaca muhterem tutulan yalnuz ırzlarının muhâfazası maksadıyla hicretlerine sebebiyet verdi*”

demek suretiyle halkın yerlerini terk etmelerinde Yunan askerinin icra ettiği katliamların sebep olduğuna vurgu yapmaktadır.

Karesi Polis Merkezi memurluğunun 9 Temmuz 1919 tarihli raporuna göre, İzmir’in işgali ve işgali müteakip Yunan askerlerinin işgal ettikleri kaza ve köylerde katliam yaptıkları, yağma ve tecavüzat neticesinde yüzbinlerce İslâm ahalisinin Bandırma, Kirmastı ve Bursa yönüne doğru hicret ettikleri ve sefil bir şekilde camii, medrese ve istasyon meydanlarında kaldıkları anlaşılmaktadır.¹⁹

Demirci Mehmed Efe, 11 Kasım 1919 tarihinde göndermiş olduğu telgrafta, Aydın’dan başlayarak Antalya ve Isparta’ya kadar olan bölgede elli bine yakın Müslüman muhacirin bulunduğunu ifade etmiştir.²⁰

Yunan birlikleri işgal ettikleri yerleri hemen tahliye etmek tavrını da sergiliyorlar, bir an önce işgal bölgelerinin boşaltılmasını sağlamaya çalışıyorlardı.²¹ İnsanlara o kadar büyük bir şiddet uygulamaktaydılar ki, örneğin; Yunanlar Menderes nehrinin güneyine top ve mitralyözlerle saldırmış, buradaki köyleri tamamen yakmışlar, Çine kasabası ve buna bağlı köylerdeki insanlar heyecana kapılarak yapılan nasihat ve telkinlere rağmen mal ve konutlarını terk ederek göç etmeye mecbur kalmışlardır.²²

¹⁷ Adnan Sofuoğlu, *Kuva-yı Millîye Dönemi’nde Kuzeybatı Anadolu*, ATASE Yay., Ankara, 1994, s. 33.

¹⁸ BOA DH KMS, 52-2/52(1-7)

¹⁹ BOA Dâbîliye Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Asayiş Kalemi, 14/120 (1-6).

²⁰ BOA DH KMS, 52-5/9 (2).

²¹ BOA Hariciye Siyasî Kısım, 2611/2 (1-66). Nazilli Kaymakamı Hasan Bey’in 1 Temmuz 1919 tarihli telgrafı için bkz. BOA DH KMS, 52-2/83 (1).

²² Aydın Mutasarrıf Vekili’nin Çine’den gönderdiği 6 Temmuz 1919 tarihli telgraf için bkz. BOA DH KMS, 52-3/12 (2).

Yunanların yaptıkları baskı ve katliamlar neticesinde boşalttıkları bölgelere dışardan getirtilen Rumları yerleştirmeleri konusunda, Harbiye Nazırı'nın aşağıdaki yazısı, Yunanların uyguladığı metodu göstermesi bakımından önemlidir:²³

“Son günlerde Yunanların müteaddid vapurlarla Tekfurdagi ve civarına birçok Rum getirip bunları Müslüman köylerinde iskân etmekte, şiddetli taziykât yüzünden Müslümanların varını yığını bırakarak İstanbul'a ihtiyar-ı hicret etmekte buldukları gazetelerde okunuyor. Bir kaç ay evvel Beykoz, Gebuze civarında yapılan tedbişât yüzünden oralardaki birçok köylülerin öteye beriye dağıldıkları ve hatta bir kısım kurranın hak ile yeksan olduğu ve yine biraz evvel Karamürsel, Yalova'da birçok Müslüman köylerin tabrih edildiği ve Bandırma, Erdek'te de Müslümanlara karşı vakayi-i facia ikâ edildiği Bayramiç, Ezine cibetlerinde silah tabarrisi bahanesiyle İslamlara pek ziyade taziykât yapıldığı malûm-ı devletleridir. Bütün bu ahvâl ve icraatın Boğazlar'da ve Marmara havzasında sakin Müslümanları müretteb bir plân dairesinde tedricen tehcir etdirerek asırlardan beri cihan siyasetinde pek mühim bir amil olan Babr-i Sefid/Babr-i Siyah tarik-i babrisi tarafeyninde sakin Müslüman anasırın imhası ve yerlerine gayrimüslim kitlenin ikâmesi maksadına mübteni olduğunu gösteriyor. Binaenaleyh bundan böyle de kasden bir takım ufak ve ehemmiyetsiz sebebler ihdas edilerek bu imha ve taziyk siyasetinin takibine devam edileceğine şübhe edilmemelidir.

“Bu elim halin Meclis-i Hâss-ı Vükelâ'da tezekkürüyle tedbir-i mania ittihazına teşebbüs buyurulması menut-ı irade-i fabimânelerdir. Ol babda emr ü fermân hazret-i velîyyü'l-emrindir.

13 Kanun-ı Evvel 1336,

Harbiye Nazırı”

Görüldüğü üzere, Yunan baskısı sebebiyle Beykoz ve Gebze'ye bağlı köylerde yaşayan insanlar göç etmişler ve bu köylerden birçoğu yerle bir edilmiştir. Yunanlar, Tekirdağ ve civarındaki bu köylere vapurlarla getirdikleri Rumları yerleştirmişlerdir. Yunanların bütün bunlardan asıl maksadının da Boğazlar ve Marmara havzasındaki Müslümanları imha ve tehcir etmek olduğu anlaşılmaktadır.

Yunanların ve yerli Rumların Doğu Trakya'da yapmış oldukları baskı ve katliamlar neticesinde kaçmak ve göç etmek imkânı bulabilen binlerce Türk Bulgaristan'a ve İstanbul'a sığınmak zorunda kalmışlardır. Bunların yerlerine Yunanistan ve diğer yerlerden Rumlar getirilmekte, bunlar Türklerin evlerine yerleştirilmekteydiler.²⁴ Yine Trakya'da Yunanlar, Müslüman köylerine baskınlar yaparak erkekleri kolları bağlı olarak bilinmeyen yerlere götürmekte, bu zulümden korkuya kapılan Trakya ahali de köylerini terk ederek ormanlara ve

²³ BOA HR SYS, 2620/58 (1)

²⁴ Şarkî Trakya'da Yunan Mezâlimi, Trakya Cemiyeti, İstanbul, 1338, s. 15.

dağlara sığınmaktaydılar.²⁵ Bunların dışında Edirne ileri gelenlerinden 18 kişi, Haziran 1922 başlarında Atina'ya sürgüne gönderilmişlerdir. Edirne halkından her gün 50-60 kişi toplatılarak Selanik taraflarına sürülmekteydiler.²⁶

Benzer olaylara Manisa bölgesinde de rastlamaktayız. Manisa'nın işgali sırasında kasaba ve köylerde Müslümanlara karşı katliam uygulanmış, Manisa-Akhisar demiryolu güzergâhında bulunan Hacı Rahmanlı ve Kapaklı köyleri de dâhil diğer bütün köylerde Müslüman nüfus katledilip mallarına el konulmuştur. Yunan askerleri ayrıca, bağ ve bahçelerinde çalışırken tutuklanan yüzlerce Müslümanı İzmir üzerinden Atina'ya göndermişlerdir. Mısır'da esirken İngilizlerce serbest bırakılan yüz altmış kadar Müslüman da Manisa'da Yunanlar tarafından tekrar esir edilmiş, ağır şartlarda çalıştırılan bu esirler gıdasızlık ve işkence yüzünden vefat etmişler, halkın sahip olduğu binek ve yük hayvanları ile nakil vasıtalarına el konulmuştur.²⁷ Bu ve buna benzer hareketler, çevre halk arasında korku ve endişeye yol açmakta, bu nedenle insanlar buldukları yerden daha güvenli yerlere göç etmeye çalışmaktaydılar.

İnsanları yerlerinden etmek, onları sürmek, muhacir durumuna düşürmek; Yunanlar, yerli Rum çeteleri ve onlarla ortak hareket eden Ermeni çeteler için yeterli olmamıştır. Zaten her şeyini kaybeden, bütün varlıklarından vazgeçmiş olan bu insanlara göç yollarında da ikinci darbeyi indirmekteydiler. Müslüman halkın tehciri sırasında insanların yanlarına aldıkları eşyalar da gasp ve yağma edilmekte, ırz ve namuslarına tecavüz edilip bir kısmı öldürülmekteydi.²⁸

İşkence ve Katliam

İşkence arzusu, Yunan askerleri ile Rum çetelerinin ilkel ve vahşi duygularının dışa vurulmuş şekli olarak sergilenmiştir. Öldürmeye kastettikleri kimseyi önceden çeşitli şekillerde işkenceye tâbi tuttıkları gibi, öldürdükten

²⁵ *BOA DH KMS*, 62/78 (1-8).

²⁶ *Şarkî Trakya'da Yunan Mezalimi*, s. 26.

²⁷ *BOA DH KMS*, 49-1/80 (1-8). 28 Haziran 1920'de Manisa Jandarma Taburu Kumandanlığı tarafından gönderilen rapor için bkz. *BOA HR SYS*, 2618/23 (1)

²⁸ Yunan birliklerinin, Orhangazi'de tehcir edilen insanların kalan mallarını Rum ve Ermenilere satıp, sekiz yüz hanelik kazayı tamamen yaktıkları, Çeltikçi ve Gedelek köylerini ablukaya alarak halkı eşyalarını bırakıp dağlara kaçmaya mecbur ettikleri, kaçamayan yirmi kişi ile Gedelek köyü ahalisinin yarısını el ve ayaklarını kesmek, gözlerini çıkarmak ve tecavüz etmek gibi türlü işkencelerle katlettikleri hakkında bkz. *BOA HR SYS*, 2623/69 (1-7). Gemlik'e bağlı Haydariye ve daha birçok köyden kaçarak İstanbul'a gitmek üzere Küçükkuşla köyü civarındaki Elmalık mevkiinde toplanan ve çoğunluğunu hamile ve bebekli kadınlarla çocukların oluşturduğu bin yüz kişi, Yunan mitralyöz taburu ve Rum eşkıyaları tarafından ablukaya alınarak mitralyöz ateşiyle katledilmişlerdir. Aşair ve Muhacirin Müdiriyyet-i Umumiyesi'nin raporu için bkz. *BOA HR SYS*, 2624/64 (1)

sonra da parçalama, organlarını kesme, koparma veya ağaçlara asma gibi insanlık dışı davranışlarıyla, kin ve nefret duygularının boyutunu ortaya koyuyorlardı.

Hiçbir suçu olmayan, tarlasında çalışan zavallı Türk köylüsünü zevk için öldürüyorlardı. 3-4 yaşındaki çocuk, hamile bir kadın ya da yaşlı bir nine hiç fark etmiyordu. Bunları dahi en acımasız işkencelerle öldürmekteydiler.

Kuşadası Kaymakamı'nın 30 Haziran'da gönderdiği ve acilen yardım istediği telgrafa göre; Selçuk ve Aziziye şimendifer çalışanları, Müslüman yolcuları ile birlikte trenlerden indirilerek işkence ve tecavüzden sonra öldürülmüşler, sadece Aziziye'de beş yüz Müslümanı katletmişlerdir. Telgrafta ayrıca, Büyük Menderes nehrinde binlerce Müslüman cesedi bulunduğu ifade edilmektedir.²⁹

Yunan birlikleri, Aydın'ın işgalinde çok büyük bir katliam uygulamışlardır. *Balatlık İstasyonu*'nda durdurdukları trenden yüz otuz Türk'ü indirmişler, kadınlara kocalarının gözü önünde tecavüz ettikten sonra hepsini toplu şekilde katletmişlerdir. İşgal ettikleri köyleri ateşe verip ele geçirdikleri Müslümanları kadın, çocuk ayırmadan yakarak öldürdükten sonra kuyulara atmışlardır. Ayrıca evlere girerek kadınlara zorla tecavüz edip kocalarını ve çocuklarını katletmişlerdir. Müslümanların oturduğu semtlerin sularını kesmişler, gayrimüslim halka, Müslümanlardan ayırmak maksadıyla, fes yerine zorla şapka giydirmişler, Kuva-yı Milliye ile yaptıkları savaşı katliâma dönüştürmek için önce Müslüman mahallelerini yakıp yangından kaçmak isteyenleri minare gibi yüksek yerlere yerleştirdikleri top ve mitralyözlerle öldürmüşler, üç gün süren bu katliâma İngiliz, Fransız ve İtalyan temsilcileri de şahit olmuşlardır. Burada yenilerek geri çekilen Yunanlar, takviye kuvvet alıp tekrar Aydın üzerine yürüyerek yol üzerinde bulunan İslâm köy ve kasabalarını yakmışlar, kaçamayan çocuk, kadın ve yaşlıları öldürmüşler, kaçabilenler ise İtalyan işgali altındaki bölgeler ile dağlara ve ovalara iltica etmişlerdir. Yunan askerlerinin yaptığı bu katliama yerli Rumlar da katılmışlardır.³⁰

Yunanlar, Nazilli'nin işgali süresince ve tahliyesi esnasında da Müslümanlara karşı vahşice bir zulüm uygulamışlar, 240 civarında Müslümanı katletmişler, Aydın'ın tahliyesinde ise Müslüman mahallelerini tamamen yakarak binlerce

²⁹ Kuşadası Kaymakamı Mehmed Bey'in Dâhiliye Nezareti'ne gönderdiği 30 Haziran 1919 tarihli telgraf için bkz. *BOA DH KMS*, 52-4/3 (17).

³⁰ *BOA HR SYS*, 2611/1 (1, 3-4). Ayrıca bkz. *İzmir, Ayvalık ve Aydın Havalisinin Yunanlar Tarafından İşgali*, s. 32. Yine Aydın'ın işgali sırasında; Yunanların oluşturdukları yerli Rum çeteleriyle insanları, çocuklar da dâhil olmak üzere, katledip kadınlara tecavüz etmişler, Menderes'e de saldırıp minarelere ve hâkim binalara koydukları topraklarla şehri yakmışlar, yangından kurtulmak için dışarı çıkmak isteyen kadın ve çocukları mitralyöz ateşiyle öldürmüşler, korkudan evlerinden çıkamayanlar ise yanarak ölmüşlerdir. Katliamdan kaçabilen Müslümanlar, Çine ve Denizli istikametine geçmişler, geri kalanlar ise topluca katledilmişlerdir. *BOA DH KMS*, 52-3/25. Aydın ve çevresinde yapılan diğer katliamlar için bkz. *BOA DH KMS*, 52-3/71 (1-37).

Müslümanı katletmişler, milyonlarca liralık malın yok edilmesine sebep olmuşlar, yanlarında götürdükleri mutasarrıf, hâkim ve diğer üst makam memurlardan da bir daha haber alınamamıştır.³¹ Denizli Mutasarrıfı *Faik Bey*'in 12 Temmuz 1919'da gönderdiği telgrafa göre; Yunanlar, Aydın ve Nazilli'yi işgalleri sırasında iki binin üzerinde Müslümanı ve üç-dört yüz civarında Hıristiyanı katletmişlerdir.³²

Yunan askerlerinin, işgal ettikleri yerlerde uyguladığı katliamlar son derece vahşice icra edilmekteydi. Örneğin, Akhisar'da bir çiftlikte bulunan *Halit Paşa* ve beş arkadaşını, vücutlarını ikiye ayırarak, kulak ve burunlarını kesmişler ve gözlerini oymak suretiyle katletmişlerdir.³³ Bununla birlikte Yunanlar, Aydın'a iki saat mesafedeki *Karatepe Köyü* halkını camide toplayıp, camiyi ateşe vermek suretiyle yakmışlar ve bu yangında iki yüz kadar Müslüman yanarak ölmüştür.³⁴

Yunanlar işgal ettikleri yerlerde öncelikle halkın elindeki bütün silahlara el koyarak onları savunmasız durumda bırakıp daha sonra katliamlarını yapmaktaydılar. Orhangazi ve Yalova'da yaptıkları katliamdan önce de halkın elindeki bütün silahlar toplanmış ve bunlar Rum çetelerine dağıtılmıştır.³⁵

İngilizlerin, işgal ettikleri Gemlik'i Yunan müfrezelerine bıraktıktan sonra Müslümanların, Gemlik'i kuşatan Yunan askeri tarafından Gemlik dışına çıkmalarına izin verilmemiş, silah aramak bahanesiyle zorla girilen evler Yunan askerlerince soyulmuş, halkın yüzde doksanı sebepsiz yere sopa, kamçı ve dipçiklerle dövülmüş, idama mahkûm edilmek için iplerle bağlı olarak götürülen ahalinin ileri gelenlerinden on üç kişi *Gemlik-Yunan Kumandanlık Dairesi* tarafından serbest bırakılmıştır. Bu arada, Gemlik şosesi üzerinde on beş gün içerisinde elli kişi kaybolmuştur.³⁶

Yunanların Trakya'da yürüttüğü faaliyetler de bölgeyi Türklerden arındırmak ve Rumları çoğunluk göstermek şeklinde kendini göstermiştir. Yunanların Trakya'da yaptıkları Eylül 1921'e ait mezalim raporları³⁷ incelendiğinde; *Trakya Cemiyeti İbtılal Komitesi* azası oldukları iddiasıyla Lüleburgaz müftüsüyle beraber dört Müslümanın idam edildiği, Hayrabolu müftüsüne, ayağına ip bağlanarak

³¹ *BOA DH KMS*, 52-2/83 (1). Yine Yunan askerleri, Nazilli'yi boşaltırken yollardan topladıkları yüz kadar Müslümanı katletmişlerdir. *BOA DH KMS*, 52-3/10. Yunanlar, Nazilli'yi boşalttıktan sonra da uçaklarla bölgeyi bombalamışlardır. *BOA DH KMS*, 52-3/40 (1-7).

³² *BOA DH KMS*, 52-3/29. Ödemiş'in Dede ve Fata köylerini yakıp Müslüman olan halkını katletmişlerdir. *BOA DH KMS*, 54-3/19 (1-4). Ayrıca bkz. *BOA DH KMS*, 54-3/12 (1).

³³ *BOA DH KMS*, 52-3/24 (1).

³⁴ *BOA HR SYS*, 2631/34 (1)

³⁵ *BOA HR SYS*, 2619/35 (1-4).

³⁶ Umurbey Köyü ileri gelenlerinin telgrafı için bkz. *BOA HR SYS*, 2618/44 (2)

³⁷ Trakya'da meydana gelen mezalim ile ilgili raporlar için bkz. *BOA HR SYS*, 2541/3, 5 (1-21).

verde sürüklemek suretiyle, işkence yapıldığı, Çerkesköy'de genç Müslüman kadınlara tecavüz edildiği, yine Çerkesköy'de tutuklu bir Müslümanın boğazına kaynar su dökülerek, *Mandralı Hafız Cemal Efendi*'nin avucuna ateş konarak öldürüldüğü, Uzunköprü'nün *Hamidiye Köyü*'nde bir Müslüman kadının kocasına ait silahların yerini söyletme için ayaklarından asılarak ateşte yakıldığı, yine Silivri'nin *Seymenler Köyü* birinci ve ikinci muhtarlarının da sözde Türk çetelerin yerlerini söyletme için işkence yapıp dövüldükleri, Kırkkilise ve Edirne hapisanelerinde mahpus Türklere işkence edildiği, bazı mahpusların Milas adasına sürüldükleri, pek çok yerde esnafa işkence edilip mallarının yağmalandığı, Çorlu'da hapsedilen ve isimleri tespit edilen yirmi bir Türkün yapılan işkencelerden öldüğü, Bulgar hududuna yakın yirmi beş Türk köyünün abluka altına alınıp dışarı ile irtibatının kesildiği, Bulgar çeteleriyle işbirliği yaptıkları bahanesiyle binlerce Müslümanın hapisanelere konulduğu ve yaralılar haricindekilerin ağır işlerde çalıştırıldığı, birçok kişinin dayak ve işkenceden öldüğü görülmektedir.

Gasp ve Yağma

Yunan birlikleri herhangi bir yerleşim yerini işgal süresince veya bu yerleri boşaltırken ilk olarak halkın elinde bulunan ulaşım araçları ve hayvanlarını gasp ediyorlar. Bundan sonra evleri basıp ev halkına ait para, ziynet, halı, kilim vb. değerli ve işlerine yarayan eşyaları zorla alıyorlardı.³⁸ Mağaza ve dükkânları da yağma ettikten sonra halkın elinde bulunan ulaşım araçlarına da el koyarak ele geçirdikleri eşya ve zahireyi yükleyip götürüyorlardı. İşlerine yaramayan ya da götüremediklerini de kırıp parçalıyor veya yakıyorlardı. Yunan işgal kuvvetlerinin yaptıkları soygunların ardından Rum ve Ermeni çeteler gelerek kalan eşya varsa onları almakla beraber Yunan askerine rehberlik ederek yağmalanmadık ev bırakmıyorlardı. *Yalova* ve civarında da buna benzer bir hadise yaşanmış, ahalinin bütün hayvanlarına el konulmuş, yağma için Yunan askerlerinin ardından çuval ve öküz arabalarıyla giden yerli Rumlar tarafından Müslümanların mallarına el konulmuştur.³⁹

³⁸ *BOA DH KMS*, 52-2/83 (1). Trakya bölgesinde yapılan gasp ve yağma için bkz. *BOA HR SYS*, 2602/50 (1-7). Yunan birlikleri, Salihli ve çevre köylerde ev ve dükkânları soyup, bağlara, para ve mücevher dâhil her türden eşyaya ve hayvana el koymuşlardır. *BOA HR SYS*, 2603/59 (1-2). Ayrıca Yunanların Salihli ve çevresinde yaptığı zulüm ve tecavüzler için bkz. *BOA DH KMS*, 52-5/70 (1-5)

³⁹ *BOA HR SYS*, 2619/45 (1-3).

Yunan askerlerinin *Menderes Nehri*'nin kuzeyinde bulunan altmış köyde gasp ve yağma yaptıkları ve burada el koydukları eşya ve paranın dışında altmış bin civarında hayvanı da alıkoydukları tespit edilmiştir.⁴⁰

Yunan işgal kuvvetleri, *Demirci*'ye girdikten sonra soyulmadık dükkân ve mağaza, kapısı kırılarak girilmedik ev bırakmamışlar, para, mücevherat ve işe yarayan eşyaları gasp edip beğenmediklerini kırmışlardır.⁴¹

Ödemiş'i işgale gelen Yunan askerleri, civardaki birçok köyü ve kaza merkezinde çok sayıdaki evi ateşe vermişler, ele geçirdikleri Müslümanları öldürüp mallarını yağmalamışlardır.⁴²

*Yenişehir*⁴³ ve *İnegöl*'ün Yunan kuvvetlerince işgal edilmesinden cesaret alan Rum halkı, Bursa'ya bağlı civar köyleri yağmalayıp toplam bir milyona yakın hayvan ile pek çok eşyaya el koymuşlardır.⁴⁴

İşgal edilen bölgelerde Rum çetelerinin de gasp ve yağma faaliyetlerinde bulduklarına bir örnek Yalova'da meydana gelmiştir. Yalova'da faaliyet gösteren Rum çeteleri Yunanlarla birlikte *Dereköyü*'nü basarak silahsız masum ahaliyi kadın çocuk ayırmadan katletmişler, ahalinin bütün mal ve hayvanlarını yağmaladıktan sonra köyü tamamen yakmışlar, ölenlerin cenazelerinin defnine dahi izin vermemişlerdir.⁴⁵

Karamürsel Eytam Müdürü *Hüseyin Hilmi Bey*'in ifadesine göre; Yunanlar, Karamürsel'i işgalleri sırasında kasabadaki bütün çarşı ve dükkânları yağmalamışlar, kendi evinden de birçok değerli eşya Yunan askerleri tarafından çalınmıştır.⁴⁶

Yunanların yağma yöntemlerinden biri de; Müslümanların evlerinden bir şekilde çıkmalarını sağlamak, ardından da yerli Rumların boşalan evlere girmek

⁴⁰ Aydın Mutasarrıflığından 25-30 Temmuz tarihleri arasında gelen telgraflar için bkz. *BOA DH KMS*, 52-3/71 (1-37).

⁴¹ *BOA HR SYS*, 2621/23 (1-3).

⁴² Denizli Mutasarrıfı Faik Bey'in 4/5 Haziran 1919'ta gönderdiği telgraf için bkz. *BOA DH KMS*, 52-2/21 (1). Selçuk Rumları tarafından oluşturulan çeteler de bölgede gasp ve yağma faaliyetleri yürütmüşlerdir. *BOA DH KMS*, 52-4/3.

⁴³ Yenişehir'in Yunanlar tarafından işgali sırasında orada bulunan Müdde-i Umumi Hasan Aşki Bey'in ifadesine göre; Yunan askerinin Yenişehir'den çekilmesini takiben hükümet ve belediye daireleri bombalanmış, çarşı tamamen yakılmış, kaza ve kazaya bağlı yakılan yirmi kadar köyün eşya ve hayvanları, cami halı ve seccadeleri Rum ve Ermeniler tarafından gemilerle Gemlik'e götürülmüştür. İfade tutanağı için Bkz. *BOA HR SYS*, 2621/22 (1-2).

⁴⁴ Bölgedeki Yunan mezalimine ait dosyalar için bkz. *BOA Dâbîliye İdare-i Umumiye Müdüriyeti*, 23-31/14-22.

⁴⁵ *BOA HR SYS*, 2621/14 (1). Ayrıca 6 Ocak 1921 tarihli telgraf için bkz. *BOA HR SYS*, 2620/18 (1).

⁴⁶ *BOA HR SYS*, 2623/28 (1-2).

suretiyle gasp ve yağma yapılmıştır. İzmit'te de bu şekilde yağma hareketleri yapılmakta idi. İzmit Yunan Kumandanlığınca eli silah tutan Müslümanların sabah ve akşam polis karakollarına görünmeleri emrediliyor, bu emir üzerine bütün erkekler de *Muhafazahane* denilen yerde toplanıyorlardı. Yunanların bu uygulamalarından cesaret alan yerli Rumlar da boşalan evleri yağma ediyorlardı.⁴⁷

Yalova ve Orhangazi'nin köylerinde Yunan birlikleri ve çeteleri tarafından yapılanlarla ilgili olarak Hariciye Nezareti'ne gönderilen raporlara göre; Yunan askerleriyle yerli Rumlardan oluşan çeteler, Orhangazi kazasına bağlı Müslüman köylerine saldırarak halkın para, eşya ve hayvanlarını yağmalayıp köylerini yakmışlar ve kadınlara tecavüz etmişlerdir.⁴⁸ *Narlı* ve *Kırcaali* köylerinde bir tek Müslüman kalmamacasına katliam yapılmış ve *İtilaf Devletleri Tabkik Heyeti*'nin gözü önünde bile halkın elinden zorla hayvanları alınmış, Gemlik ahalisinden yetmiş yaşlarındaki bir kadına ahali önünde on beş Yunan askeri tarafından tecavüz edilmiştir. Ayrıca, Çanakkale'ye bağlı *Çanpaşarı* nahiyesini abluka altına alan Yunan kuvvetleri ve yerli Rumlar, nahiyeden on kadar Müslümanın evini tahrip edip eşya, para ve kıymetli ne varsa yağmalamışlardır. *Bayramiç*'teki Yunan kuvvetleri, *Hacı Bekirler*, *Muratlar*, *Hacı Kasım* köylerini basarak ev ve camileri talan etmişler, kıymetli eşya, para ve hayvanlarını çalmışlardır. *Kolfaköy*'e gelen Yunanlar, manifatura ve bakkal dükkânını yağmalayıp, birçok ev eşyası ve hayvanı gasp edip *Çavuşköy*'ü tamamen yağmalamışlar, köylerden çaldıkları kilim ve halıları *İkiçesme* mevkiinde ısınmak maksadıyla yakıp, gasbettikleri hayvanları yemişlerdir.⁴⁹

Yunan işgali altında bulunan *Söke* ve *Kuşadası*'nda Müslümanların sayısı uygulanan baskı neticesinde gün geçtikçe azalmış hatta *Söke*'de, 12 Haziran 1922 itibarıyla üç yüz altmış kişi kalmıştır. Bunun üzerine yörede yaşayan Müslümanların bütün eşya ve mallarına el konulmuştur. Eşrafın mal ve mülkü gasp edilmiş, Müslüman halkın her türlü eşya ve malları çalınmış, bütün taşınabilir eşyaları trenle İzmir'e, Kuşadası'ndan da Sisam ve Yunanistan'a gönderilmiştir.⁵⁰

Irz, Namus ve Mukaddesata Tecavüz

Yunanlar, bir insanın onuruna karşı yapılmaması gereken iğrençlik adına ne tür hareket tarzı varsa hepsini çekinmeden uygulamışlardır. Irza, mukaddesata tecavüz, uyar bir milletin askerinin yapacağı hareketler değildir. Türk bayrağını

⁴⁷ BOA DH KMS, 60-2/2 (1-5).

⁴⁸ BOA HR SYS, 2625/16 (1-7).

⁴⁹ Rapor ve zabıt varakaları için bkz. BOA HR SYS, 2624/80 (1-13).

⁵⁰ 12 Haziran 1922 tarihli raporlar için bkz. BOA HR SYS, 2631/77 (1-3).

paspas olarak kullanan bir ulusun⁵¹ en az kendi bayrağına da saygısı o kadar olur. Nitekim mağlup olup kaçarlarken birçok yerlerde Yunan bayrak ve sancaklarını bırakarak gitmişlerdir.

Yunanlar, baskın yapmak sureti ile girip soygun işlemini tamamladıkları evlerde karşılarna çıkan kadın, kız ve küçük kız çocuklarına kadar eşlerinin, çocuklarının veya ana-babalarının gözleri önünde tecavüz etmişlerdir.⁵²

Ayrıca genç kadın ve kızları büyük bir evde topluyor, zorla namuslarına tecavüz ediyorlar, daha sonra bu biçareleri sürükleyerek birlikleri dolaştırıp günlerce, haftalarca askerlerinin iğrenç arzularını gidermede kullanıyorlardı. Her iki şekilde de bu zavallı kadın ve kızlar sonunda işkence ile öldürülüyor veya bilinmeyen yerlere götürülerek gelecekleri hakkında hiçbir bilgi alınamıyordu.

Ayrıca İslâm dini ile alay etmek, işgal sırasında veya çekilirken camileri tahrip etmek, *Kuran-ı Kerimleri* yırtıp helâlara atmak ve camilerden halı, kilim çalmak gibi olaylar, Yunan askerlerinin dinlere ve kutsal kitaplara saygı duymayacak kadar ilkel olduklarını gösteriyordu.⁵³

Harbiye Nezareti'nin, Ocak 1921'de *Kal'ayı Sultaniye Livası Sıbbiye Müdüriyeti*'nin Sadaret Makamı'na sunduğu raporda; Yunanların *Biga*'da mezarlıklara yaptıkları tecavüzler dile getirilmiştir.⁵⁴

Edirne'de *Kabak Caddesi*'nde *Kulüp* karşısında bulunan *Hızır Ağa Camisi*, Kulüp binasında oturan Yunan subayları tarafından mutfak haline getirilmişti. Aynı zamanda su deposu ve duş yeri olarak da burasını kullanıyorlardı. *Saraçlar Camisi*'nin avlusu ise otomobil garajı haline getirilmişti.⁵⁵

Şile ve civarını işgal altına alan Yunanlar, *Karakiraz*'da iki çocuklu bir kadını bağlayıp saatlerce işkence ettikten sonra tecavüz etmişler ve korla vücudunun bazı yerlerini yakmışlardır.⁵⁶

⁵¹ Öldürülen bir Yunan subayının cebinden çıkan hatıra defterinde, Türk bayrağının Kızılhaç Hastanesinin eşğine serildiğini ve ayaklarını sildiklerini, yine Aydın'ın işgali sırasında Askeri hastaneyi Yunanlar ele geçirdikten sonra kapısının üstünde dalgalanan Kızılay bayrağını indirip kapının eşğine paspas olarak serdiklerini yazmaktadır. Gökbel, *a.g.e.*, s. 326.

⁵² Daha İzmir'in işgalinin ilk gününde Yunanlar ile yerli Rumlar, tarafından basılan birçok Türk evinde kızların, kadınların ırzlarına tecavüz edilmiş, yine İzmir eşrafından Karantina'da ikâmet etmekte olan bir şahsın gözü önünde karısının ırzına tecavüz edilmiştir. Bkz. *İzmir, Ayvalık ve Aydın Havalisinin Yunanlar Tarafından İşgali*, s. 17. Yunanların milli ve dini değerlere hakarete bulunmaları, evlere zorla girerek kadınlara tecavüz ettikleri ile ilgili olarak Nazilli Kaymakamının telgrafı için bkz. *BOA DH KMS*, 52-3/10 (1-2).

⁵³ Akhisar ve çevresinde camilerin içine pislenip tahrip edilmiştir. Geniş bilgi için bkz. *BOA HR SYS*, 2625/17.

⁵⁴ *ATASE A*. Kl: 536, Dos: 68, F: 2.

⁵⁵ *Şarkî Trakya'da Yunan Mezalimi*, s. 26.

⁵⁶ Konu ile ilgili raporlar için bkz. *BOA HR SYS*, 2622/28 (1-3)

2 Nisan 1921'de Babaeski'de, *Topal Kaptan* adlı Yunan subayı, emrindeki 20 erle birlikte *Çavuş Köyü*'ne gelerek sözde silah aramak için her evi soymuş ve erkeklerin hepsini köy camisine doldurmuş, kadınları da köy meydanına toplamış, içlerinden seçtiği Mahmut kızı Fatma ile Hüseyin kızı Sıdika'yı alıp zorla ırzlarına geçmişler, daha sonra diğer kadınlara da aynı şekilde tecavüz etmişlerdir.⁵⁷

26 Nisan 1921'de İzmit bölgesinde *Kandıra*'yı işgal ederek yağmalayan beş yüz kişilik Yunan kuvvetinin bu bölgede yaptığı katliamın başlıcaları şunlardı:⁵⁸

“...Kantarlılar köyünde çırılçırak soydukları bir kadına tecavüz etmişler, evinin ocağına başasağı astıktan sonra süngüleyerek öldürmüşlerdi. Ayrıca bazı kadınlara tecavüz etmişler, altın ve paralarının yerlerini söylemek için işkence yapmışlardı. Kışla köyünde Dağancıoğlu İbrahim'i köylünün önünde ensesinden kama ile kesip, süngüleyerek öldürmüşlerdi. Karakiraz köyünde Bayram Ali adındaki bir kişinin kulaklarını kestikten sonra kasatura ile birçok yerlerinden yaralamışlar, ayrıca yağma ve tecavüzlerde bulunmuşlardı. Benzeri hareketleri Karasakal ve Kumarlar köylerinde de tekrarlamışlardı. Pişkeş Hacı İsmail köyüne gelen Yunan askerleriyle Rum çeteleri emekli polis Cemal Efendi'yi kasatura ve kamalarla öldürmüşler, Çavuş adlı birisini aynı şekilde parçalamışlar, köyü de yağmalamışlardı. İnanlar köyüne gelen Yunan askerleri ve Rum çeteleri Anacı adındaki köylüyü kamalarla öldürmüşler, ele geçirebildikleri kadınlara-para ve takım altınlarını çıkarttıktan sonra-tecavüz etmişler, karşı koyanları yaralamışlardı. Hemen aynı olaylar Tekeler köyünde de cereyan etmiş, Büyük Hatipli köyüne giren Yunan askerleri esaretten yeni dönmüş bir köylüyü kurşunlayarak öldürmüşlerdi. Adapazarı'ndan gelen üçyüz kişilik bir Yunan kuvvetiyle, onların silahlандırdığı Rum çeteleri, Şeybler nahiyesi ile Berçka, Cebecioğlu ve Araman köylerine saldırarak bulabildikleri kimseleri öldürmüşler, tecavüz ve yağma hareketlerinde bulunmuşlardı. Yunan askerleri Karadere köyüne iki kez gelmişler, bir defasında beş altı kişiyi katletmişler, ele geçirebildikleri kadınlara tecavüz etmişlerdi. Diğer gelişlerinde de dört köylü ile yedi sekiz yaşlarındaki üç erkek çocuğuna tecavüz ettikten sonra kasaturalarla parçalamışlardı.”

Balya kazasını işgal eden Yunanlar tarafından on yaşındaki kız çocuklarına dahi tecavüz edilmiştir. *Aravacık Köyü* erkekleri camiye toplanarak evlerde kalan kadın ve kızların namusları kirletilmiş, *Hacı Hüseyin*, *Mançılık*, *Deliler* ve *Haydaroba* köylerinde de benzer olaylar yaşanmıştır. Güzel genç kadın ve kızların evleri yerli Rumlardan öğrenilerek geceleri evlerinden alınıp dağa kaldırılmış direnenler ise öldürülmüştür. Uşak Kaymakamı ve eşraftan yirmi sekiz kişi dâhil olmak üzere yüzlerce kadın ve çocuk Atina'ya gönderilmişlerdir.⁵⁹

Balıkesir ve Bandırma civarında da vahşiliklerini gösteren Yunanlar, babasının gözleri önünde evladına tecavüz etmekten geri durmamışlar, genç

⁵⁷ *Şarkî Trakya'da Yunan Mezalimi*, s. 53.

⁵⁸ *Türkiye'de Yunan Fecayii*, İkinci Kitap, Dâhiliye Nezareti Muhacirin Müdüriyet-i Umumiyesi Yayını, İstanbul, 1337, s. 197-199.

⁵⁹ *BOA HR SYS*, 2631/68 (1-8).

kızları dağa kaldırmışlardır.⁶⁰ Yalova'nın işgalinde de evlerden zorla alınan kadın ve kızlar, Yunan kızlarına götürülüp işkence ile tecavüz edilmişlerdir.⁶¹

14 Mayıs 1922 gecesi, *Edirne-Yedi Yol* ağzındaki camide halk teravih namazı kılarken yedi Yunan askeri camiye saldırmış, kasaturalarla kandilleri kırmışlar ve namaz kılmakta olan insanları döverek ve küfrederek camiden çıkarmışlardır.⁶²

Bursa'nın işgali üzerine TBMM'nde yapılan müzakereler sırasında kürsüye gelen Burdur milletvekili *İsmail Suphi Bey*, Yunanların işgal ettiği Anadolu topraklarında yaptığı zulümleri anlattıktan sonra, Yunanların *Bursa Ulucaami*'ni bombalarla tahribe yeltendiklerini, yedi asır evvel Osmanlı Sultanı *Orhan Bey* ile evlenen *Niliifer Sultan*'ın kabrine giderek, "*Vaktiyle sen bir Türk'e vardın*" demek suretiyle kabri bombalarla tahrip ettiklerini söylemiştir.⁶³

Yakma-Yıkma

Yunan askeri ve Rum çetelerinin, yapılan vahşet ve işkencenin soygun ve tecavüz safhası geçtikten sonra yapacakları tek bir şey kalıyordu. O da evi, köyü kent ve kasabayı "*biçe yaramadı kalan Türklere de yaramasın*" düşüncesiyle ateşe vermektir.⁶⁴ Yunan kuvvetleri, yangın çıkarmak için özel birlikler kullanıyorlardı. Bunlar, yakma ve yıkma için eğitilmiş ve yangın çıkarmaya mahsus özel silah ve teçhizatla donatılmış, üniformalarında kırmızı bantlar taşıyan askerlerden oluşan özel birliklerdi.

Yunanlar yangın çıkarmada iki amaç güdüyorlardı. Bunlardan birincisi, insanlara korku ve çaresizlik düşüncesi aşlamak, ikincisi ise, köyü, kasabayı, kenti içinde barınan Türk halkıyla birlikte yakıp katliam gerçekleştirmekti. Bunun için de yangın mahalline hâkim noktalara, giriş-çıkış yollarına silahlı nöbetçiler konularak yangından kaçmaya çalışan halkı öldürmek veya tekrar yanan evlere sokarak onunla birlikte yakmak yöntemi uygulanıyordu.

Yunanlar işgal ettikleri bölgelerde özellikle Osmanlı eserleri ve Türk'ü hatırlatan ne varsa yakmaya ve yıkmaya özen göstermişlerdir.⁶⁵ Türk eserlerinin sistemli bir şekilde tahrip edilmesini anlamak gayet mümkündür: Bölgede Türk varlığını tamamen yok etmek ve Türk izlerini ortadan kaldırmak. Yunanların daha işgal bölgelerine tamamen hâkim olmadan bu tür faaliyetler yürütmesi, olayların organize, düşünülmüş, plânlanarak yapıldığını göstermektedir.

⁶⁰ Balıkesir, Bandırma, Erdek, Soma, Orhangazi ve Gemlik'te meydana gelen olayları anlatan muhtelif raporlar için bkz. *BOA HR SYS*, 2618/67 (1-17).

⁶¹ Yalova ileri gelenleri tarafından gönderilen tahrirat için bkz. *BOA HR SYS*, 2620/57 (1-4).

⁶² *Şarkî Trakya'da Yunan Mezalimi*, s. 25.

⁶³ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi*, II, s. 215

⁶⁴ *BOA DH KMS*, 52-2/83 (1). *BOA DH KMS*, 52-3/10 (1-2).

⁶⁵ *BOA HR SYS*, 2618/67 (1-17).

Aydın'ın işgali sırasında Yunanlar, minarelere ve hâkim binalara koydukları topraklarla şehrin büyük bir kısmını yakmışlar, yangından kurtulmak için dışarı çıkmak isteyen kadın ve çocukları mitralyöz ateşiyle öldürmüşler, korkudan evlerinden çıkamayanlar ise yanarak ölmüşlerdir.⁶⁶ Yunanlar Aydın'da, Müslüman mahallelerini, birçok cami ve resmî daireleri yakıp tahrip etmişler, insanları da diri diri yakmışlardır.⁶⁷ Bunun dışında, *Baltaköy*, *Demirağası* ve *Gölbisar* köylerini de tamamen yakmışlardır.⁶⁸

Yine bu işgaller sırasında Yunanlar, Menderes Nehri'nin kuzeyinde bulunan altmış köyü ve *Ayasuluk-Aydın-Nazilli* arasında bulunan otuz altı köyün tamamını yakmışlardır. Bölgedeki kasaba ve köylerin tamamı yakılıp yağmalanmış ve halkın büyük bir kısmı katledilmiştir.⁶⁹

Yunanlar, 23 Ekim 1920'de *Karamürsel*'e üçüncü defa geldiklerinde buradaki katliamlarını da vahşice gerçekleştirmişler, *Oluklu Köyü*'nde kırk ailenin evlerini yakmışlar, buradan gasp ettikleri hayvan, eşya, zahire ve ziynet eşyaları ile yöre insanına çok büyük zarar vermişlerdir.⁷⁰

Yunanların, Orhangazi, Gemlik ve Yalova'da Rum çeteleri ile yürüttükleri katliamlar sırasında (16 Nisan 1921), Orhangazi'de on altı köyü yakıp yağmalamışlar, karşı çıkanları katletmişler, Yalova'da da on bir köyü tamamen yakarak ahalisini katletmişlerdir.⁷¹ 2 Mayıs'ta Orhangazi'ye bağlı yirmi bir köyü tamamen yakıp yağmalamışlar ve halkını katletmişlerdir. Daha sonra aynı imha hareketini Kocadere, Akköy, Soğuksu, Lütfiye, İhsaniye, Tefikiye ve Mecidiye köylerinde de tekrarlayıp bu köyleri viraneye çevirmişlerdir.⁷²

Yunanlar, 21-22 Mayıs 1921 tarihlerinde *Gördes* kasabasını da topa tutmak ve kundaklamak suretiyle tamamen yakmışlardır. Burada da vahşice katliamlarını sürdüren Yunanlar, evleri ve insanları yakıp Türkleri suçlu düşürmek için zaten harap olan bir kiliseyi tahrip etmişlerdir. Güzergâhlarındaki yetmiş-seksen kadar

⁶⁶ Çine'den 9 Temmuz 1919'da gönderilen telgraf için bkz. *BOA DH KMS*, 52-3/25.

⁶⁷ Yunanların Nazilli ve Aydın'da çıkarttığı yangınlar, katliamlar ve yıkım için bkz. *BOA DH KMS*, 52-3/40 (1-7)

⁶⁸ Aydın Mutasarrıfının 8 Temmuz 1919'da gönderdiği konu ile ilgili telgraf için bkz. *BOA DH KMS*, 52-3/12 (1).

⁶⁹ Aydın mutasarrıflığı tarafından gönderilen muhtelif telgraflar için bkz. *BOA DH KMS*, 52-3/71 (1-38).

⁷⁰ *ATASE A*. Kl: 585, Dos: 113, F: 1 (3, 28).

⁷¹ *BOA DH KMS*. 60-2/7 (1-6).

⁷² Muhtelif telgraflar için bkz. *BOA HR SYS*, 2624/17 (1-4). 4 Temmuz 1921'de Orhangazi'yi yakarak boşaltmışlardır. *ATASE A*. Kl: 1167, Dos: 3, F: 1-63.

mamur ve zengin köyü basıp halkı soyan Yunanlar, altı yüz haneli *Kayacık* kasabasını da tamamen yakarak çok büyük bir maddi hasara sebep olmuşlardır.⁷³

Kırklareli'nin *Koşağz, Birgöçük, İslambeyli, Çağlayık, Karaobalar* ve *Yazara Köyleri* Yunanlar tarafından tamamen tahrip edilmiş, ormanlara kaçarak sığınan bu köyler halkından büyük bir kısmı öldürülmüştür. *Kocatarla Köyü* erkekleri tamamen kılıçtan geçirilmiştir. Yunanlar tarafından öldürülen insanların haykırışları sınırın Bulgaristan tarafında bulunan *Tırmovacık*'dan dahi duyulmuştur.⁷⁴

Asimilasyon ve Zorla Din Değiştirme

Yunanlar, yukarıda anlatılan faaliyetlerinin dışında Türklerin yaşam ve ekonomisini tahrip ederek, onları geçim araçlarından tümüyle yoksun bırakarak ya ölümü seçmelerini ya da kendilerine tabî olmalarını sağlamaya çalışmışlardır. Böylelikle yurdun bazı bölgelerinde uyguladıkları toplu öldürmeleri - Türkleri yok etmeye yönelik amaçlarını, sürekli olarak kendilerini haklı gösterecek yöntemlere dayandırmış olmak için - bir *beyaz toplu insan öldürme* eylemi şeklinde yürütmüşlerdir.

Yunanlar, işgal ettikleri bölgelerde vicdan özgürlüğü, ibadette ve eğitim-öğretimde serbestlik ile gelenek ve göreneklere kesinlikle saygı göstermemiş aksine, bunları mümkün olduğu kadar engellemişlerdir. Namaz sırasında Yunan askerleri camilere hücum edip namaz için toplanan halkı dağıtmışlar, bazı yerlerde camileri ahır ya da çöplük yapmak, dini kitapları parçalayıp yakmak suretiyle insanların dini duygularını aşağılamışlardır. Yunanlar, Ramazan ayı boyunca birçok yerlerde Teravîh namazını engellemişler, Bayram Namazı sırasında da evlerde genel arama yaparak bazı yerlerde Bayram Namazının kılınmasına engel olmuşlardır.⁷⁵

Aydın'da Ramazan Paşa Camii'ne gelen Yunan askerleri, namaz kılınan yere ayakkabıları ile girerek, gürültü yapmışlar, sigara içmişler ve müezzinin kıratını taklit etmişlerdir.⁷⁶ Yunan askerleri, bu şekilde, camilerde Müslüman halka hakaretlerde bulunarak Müslümanların ibadetlerini engelleme yoluna gitmişlerdir.

⁷³ Gördes ileri gelenlerinin telgrafları için bkz. *BOA HR SYS*, 2625/21 (1-7).

⁷⁴ *Şarkî Trakya'da Yunan Mezalimi*, s. 46-47.

⁷⁵ Ramazan ayında, ibadet için camilere gitmek isteyen Müslümanların, tehdit edilmek ve dövülmek suretiyle camiye gitmeleri engellenmiştir. *ATASE A*. Kl: 426, Dos: (1-6) 3, F: 38-21. Aydın'da Yüzbaşı Nuri Bey ve Orta Mahallesi Bekçibaşısı tarafından hazırlanan raporda, Ramazan ayında, halkın teravîh namazı için camiye gitmelerinin yasaklandığı belirtilmektedir. *ATASE A*. Kl: 426, Dos: (1-6) 3, F: 12.

⁷⁶ Cami imamı, müezzini ve halktan 5 kişi tarafından hazırlanan tutanak için bkz. *ATASE A*. Kl: 426, Dos: (1-6) 3, F: 120.

Yalnız milli ve dini yapıtlar oldukları için sadece Türklerin değil, tarihi ve mimari değerleri ile de bütün dünyanın ve sanat dünyasının değer verdiği ve saygı duyduğu bu camilerin Yunanlar tarafından getirildiği durumlar ve görünüşleri Yunan kabalığının bir örneği sayılabilir.

Yunanlar işgal ettikleri bütün bölgelerde müftülük ve İslâm toplumu konularına karışarak, kendilerine alet olabilecek yetenezsiz kimseleri dini otorite olarak seçtikleri gibi, İslâm toplumlarının yaşayageldikleri düzeni de değiştirme yolunu takip etmişlerdir. Bilindiği üzere, Fener Rum Patrikhanesi ve Rum toplumu öteden beri aynı topraklar üzerinde kesin bir serbestlik içerisinde, din ve vicdan özgürlüğünü kendi egemenliklerinde dahi görmedikleri bir şekilde yaşamışlardır.

Yunanlar bu tür faaliyetlerinin yanı sıra halk arasında dil olarak Yunan lisanının kabul edilmesi ve benimsenmesini sağlayacak bazı tedbirler almaktan da geri durmamıştır. İşgal edilen yerlerin esnafları kesin bir dille uyarılarak dükkânlardaki levhaların kaldırılıp, yerlerine Rumca yazılmış levhaların asılması istenmiştir.⁷⁷

Yunanlar işgal ettikleri bölgelerde bütün Türk okullarının idaresini de ele alarak, buralarda Türkçe'yi kaldırıp derslerin Rumca yapılması zorunluluğunu koymakla⁷⁸, milletlerin en kutsal hakkı olan ana dilin saygınlığına da tecavüz etmişlerdir. Bu durum yüzyıllardan beri Türk topraklarında kurmuş oldukları yalnız ilkokullarda değil, lise ve hatta yüksekokullarda dahi ana dilleri ile ders yapagelen ve Türkçe'yi bir yabancı dil olarak bile okullarında okutmayan Rumların davranışlarındaki bu tezatlığı göstermesi bakımından önemlidir.

Yunanlar, Kütahya ve Eskişehir'in işgalinin ardından, Yunan ordusunun bu başarısını kutlamak ve dua etmek için kiliselerde yapılan toplantı ve ayinlere Türklerin de zorla katılmalarını sağlamışlardır.⁷⁹ Özgürlük ve vicdanın duyarlı bir noktasını hedef alan bu tecavüz, ilkel milletlerin uygun gördüğü bir yöntem olarak bilinmektedir.

2 Şubat 1921'de Silivri ve köyleri halkı, Yunan askerleri ve yerli Rumlar tarafından zorla Hıristiyan halk ile birlikte, Trakya'da Yunan yönetiminin kalması için miting yapmaya gönderilmişlerdir.⁸⁰

Yunanlar, Patrikhane ile ortak hareket ederek Hıristiyanlaştırma çalışmaları da yapmıştır. Özellikle küçük ve kimsesiz çocuklar alınarak kiliselere götürülmekte ve dinî faaliyetler yürütülmektedir. Örneğin; İzmir ve civarında

⁷⁷ ATASE A. Kl: 402, Dos: 7, F: 48 (1-2).

⁷⁸ Şarkî Trakya'da Yunan Mezalimi, s. 11.

⁷⁹ Şarkî Trakya'da Yunan Mezalimi, s. 12.

⁸⁰ Şarkî Trakya'da Yunan Mezalimi, s. 65.

henüz sünnet edilmemiş Müslüman çocuklar Rum oldukları iddiasıyla Rum papazları, yerli Rumlar ve Yunan subayları tarafından zorla kiliselere götürülmüşlerdir.⁸¹

Yunanlar geri çekilmeleri esnasında Turgutlu halkından bazılarını alıp götürmüşlerdir. Anadolu Ajansı'nın İzmir muhabirinin 12 Mayıs 1919'da bildirdiğine göre, Turgutlu eşrafından 13 kişi, tutuklanarak bir jandarma müfrezesi tarafından İzmir'e getirilerek, Punta'dan bir yük vapuru ile meçhul bir yere götürülmüşlerdir. Bununla birlikte Hamidiye Mahallesi'nden Giritli Zeynel'in iki küçük oğlu da Yunanlar tarafından götürülmüştür.⁸²

10 Şubat 1921'de Gelibolu'nun *Sofçalil Mahallesi*'nden Kayıkçı Softa kızı bir Yunan jandarması tarafından zorla evinden alınarak Hıristiyan yapılmıştır.⁸³

Yunanlar işgal ettikleri bölgelerdeki Türk hâkimiyet ve varlığını, Türk çoğunluğunu yıkıp asimile ederken yerine Rum nüfuz ve çoğunluğunu hâkim kılmak için ne gerekiyorsa yapmışlardır.⁸⁴ Bu sebeple birçok çeteler teşkil edilmiş, bunlar aracılığı ile Türklerin buldukları mekânlardan koparılarak, göç etmeleri için sebepler yaratılmıştır. Trakya'da *Soflolu Andriko* adında birisi bu maksatla bir çete kurmuştu. Halkın seyahati bu çete tarafından yasaklanmıştı. Köyden köye gidebilmeleri için her şahsın fotoğraflı bir kimlik kartı taşıması ve bu kartı geçtiği ve gittiği yerlerdeki Yunan jandarma karakollarına ve Rum korucularına göstermesi mecburiyeti konulmuştu. Uzak yerlere gidip gelmek tamamen yasaklanmıştı.⁸⁵ Seyahat özgürlüğünün kısıtlanması anlamına gelen bu yöntemle Yunan hâkimiyetinin Türkler tarafından sindirilmesi ve kabul edilmesi öngörülmüştür.

Yunanlar ayrıca, işgal ettikleri bölgelerde halkın Yunan idaresinden memnun olduğu, bu bölgelerde Yunan hâkimiyetini istediğine dair zorla bazı kâğıtlar imzalatmaktaydılar.⁸⁶

⁸¹ Nazilli'den 8 Ekim 1919'da gönderilen telgraf için bkz. *BOA DH KMS*, 52-5/9 (2). *ATASE A*. Kl: 88, Dos: 232-323, F: 1.

⁸² Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, AAM, Ankara, 1999, s. 188.

⁸³ *Şarkî Trakya'da Yunan Mezalimi*, s. 68.

⁸⁴ *Şarkî Trakya'da Yunan Mezalimi*, s. 7-8.

⁸⁵ *Şarkî Trakya'da Yunan Mezalimi*, s. 130.

⁸⁶ 13 Şubat 1921 tarihinde Manisa'dan Dâhiliye Nezareti'ne gönderilen ve aynı zamanda İzmir'deki Fransa ve İtalya temsilcilerine de birer nüshaları verilen yazı için bkz. *BOA HR SYS*, 2622/30.

Sonuç

Yunan işgal kuvvetleri ve yerli Rumların Türklere karşı uyguladıkları hareketleri anlatan belgeler gözden geçirildiğinde;⁸⁷

Yunanların, işgal ettikleri her yerde öncelikle mülkî ve malî idareyi ele alıp erkân-ı hükümet, mutasarrıf, ceza reisi, müdde-i umumi gibi hükümet ileri gelenleriyle eşrafı tutuklayıp öldürdükleri veya sürdükleri görülmektedir. Ardından hükümet dairelerindeki eşya, evrak ve defterler yağmalanıp tahrip ediliyordu. Osmanlı Hükümeti'ni her türlü icra vasıtasından mahrum etmek için polis ve jandarmanın silahları toplanıyordu. Bunların bir kısmı da vilayet dışına çıkarılıyordu.

Müslüman mahallelerini mitralyözlerle ateş altında tutuyorlar, köyleri basarak Müslümanları camiye doldurup yakarak katlediyorlardı. Müslümanların bütün mallarını yerli Rum ve Ermenilerle birlikte yağmalayıp her türlü yiyecek, giyecek, eşya, nakit para ve hayvanlarını Yunanistan'a sevk ediyorlar veya kendi aralarında paylaşıyorlardı. Tarla ve harmanlardaki mahsulatı yakıyorlardı.

Müslümanların ellerindeki silahları toplayıp Hıristiyanlara dağıtıyorlar, Türklerin bıçaklarının ucunu dahi kırarak onları her türlü savunma aletinden mahrum bırakıyorlardı. Rastladıkları insanları; çeşitli uzuvlarını kesmek, kestikleri uzuvları yedirmek, ayaklarından ağaca bağlayıp altlarında ateş yakmak, canlı canlı kuyuya atmak, öldüresiye dövmek gibi işkenceler yaparak öldürüyorlardı.

Kadınların çıplak cesetlerini, kestikleri uzuvlarını da üzerlerine koyarak yollara bırakıyorlar, beş-altı yaşındaki bir çocuğun dahi gözlerini oyup pencereden atacak kadar vahşet uyguluyorlardı. Eli silah tutan Müslümanları sürüp savunmasız kalan kadınlara işkence ve tecavüz ediyorlar, bazı yerlerde Yunan hukuk mahkemesi teşkil edip çok şiddetli uygulamalarla halkı korku içinde bırakıyorlardı.

Yunanların ve yerli Rumların ayrıca, işgal ettikleri yerlerdeki hapisanelerdeki tutukluları salıvermek, Osmanlı parasını tedavülden kaldırmak, Kuva-yı Milliye üyesi oldukları iddiasıyla pek çok kişiyi tutuklayıp öldürmek, ihracatın yasak olduğu yerlerde sadece Hıristiyanlara ihracat için izin vermek, ezan okutmayıp halkın namaz kılmasına engel olmak gibi zulümlere de başvurdukları görülmektedir.

Kaynaklar

⁸⁷ Hüdavendigâr, İstanbul, Aydın, Karesi, İzmit, Çanakkale ve Kütahya bölgelerinde Yunanların yapmış oldukları katliamları anlatan raporlar için bkz. *BOA HR SYS*, 2611/2 (1-66). Ayrıca, Yalova Kadısı tarafından gönderilen rapor için bkz. *BOA HR SYS*, 2620/57 (3).

- Ahmet İzzet Paşa (1993) *Feryadım*, II, Nehir Yay. İstanbul.
- Atrocités Grecs dans le Vilayet de Smyrne, Mai, 1919, Documents Inédits et Témoignages des Officiers Anglais et Français*, (1919), Geneve.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (=BOA) Belgeleri*
- CLOGG Richard (1997) *Modern Yunanistan Tarihi*, İletişim Yay., İstanbul.
- ÇAM Yusuf (1993) *Milli Mücadele'de İzmir Sancağı*, Gözlem Yay., İstanbul.
- Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (=ATASE) Arşivi Belgeleri*
- GÖKBEL Asaf (1964) *Milli Mücadelede Aydın*, Aydın.
- Harp Tarihi Vesikaları Dergisi*
- İLGÜREL Mücteba (1999) *Milli Mücadele'de Balıkesir Kongreleri*, AAM, İstanbul.
- İzmir Fecâyii – (Mülhakatta)* (1335) Dersaadet.
- İzmir, Ayvalık ve Aydın Havalisinin Yunanlar Tarafından İşgali ve Yunan Mezalimi Hakkında Makâmat-ı Askeriye'den Mevruz Raporları Hâvi İkinci Kitap* (1335) Matbaa-i Askeriye, Dersaadet.
- KÖSTÜKLÜ Nuri (1999) *Milli Mücadele'de Denizli, Isparta ve Burdur Sancakları*, AAM Yay. Ankara.
- KURAT Yuluğ Tekin (1986) Yunanistan'ın Küçük Asya Macerası, *Üçüncü Askeri Tarih Semineri, Türk-Yunan İlişkileri*, ATASE Yay., Ankara, s. 407-427.
- MCCARTHY Justin (1998) *Ölüm ve Sürgün*, Çev: Bilge UMAR, İnkılâp Yay., İstanbul.
- ORHONLU Cengiz (1973) Yunan İşgallerinin Meydana Getirdiği Göç ve Yunanların Yaptıkları Tehcirin Sonuçları Hakkında Bazı Düşünceler, *Belleten*, Sayı 148, Ankara, s. 485-495.
- SOFUOĞLU Adnan (1994) *Kuva-yı Milliye Dönemi'nde Kuzeybatı Anadolu*, ATASE Yay., Ankara.
- Şarkî Trakya'da Yunan Mezalimi* (1338) Trakya Cemiyeti, İstanbul.
- TAÇALAN Nurdoğan (1998) *Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken/Hasan Tahsin*, Aksoy Yay. İstanbul.
- TANSEL Selahattin (1991) *Mondros'tan Mudanya'ya Kadar*, I, MEB. Yay., İstanbul.
- TBMM Zabıt Ceridesi*
- TURAN Mustafa (1999) *Yunan Mezalimi*, AAM, Ankara.
- Türk İstiklâl Harbi, II, Batı Cephesi*, (1999), Kısım 1, ATASE Yay., Ankara.
- Türkiye'de Yunan Fecâyii* (1337) İkinci Kitap, Dâhiliye Nezareti Muhacirin Müdüriyet-i Umumiyesi Yayını, İstanbul.
- ULUBELEN Erol (1979) *İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye*, İstanbul.